

Nimogim Korinto Leta
Polimna Iriki Nimogim Korinto
Sosim pilwa Leta
Isipkita Yitkak

Onggityam Nimogim Korinto Leta irika riga re Polte. I ton ma jog mobi kak kena yirikonj tina naskanyam leta iriki kak ke.

Rina re ji bu b'iyena mile i ninda bebig esipkeninonj Naskanyam Korinto Leta wingirind, maka seg aukito aji omanda wekenonj onggit Korinto sosi wingirind. Pol kea mukupmukup menon yokatonj Korinto sosi wa, aji kea ton kwa wanakana ewaikitonj, mop nokip ninda rigap onggit sosind b'isaito nony b'engendam o Polind iminjog ke okatam da ton re yipa iminjog itmikitijog riga e.

Yimta kena Pol itendonj Makedoniya wa, aji naska ton ma sobijog sam na awonj re Tito b'ogil yit itiyawonj odedemb da riga Korinto sosind re kea yir angto towaina bebig dide towaina negir mile. Si ton singi na ket nony b'engendam. Si onggit win natemb ket Pol nimogim leta yirikonj Korinto sosim pilwa.

Si onggit letand naskajog gasa yisipkis re Polimna ukoi jog gar sam dide siteket yit gatab e, nokip re ton utkondonj da Korinto sosi rigap kea kear yit endento towaina negir mile gatab i dide ton ket wimena wuweny re Godimna yit ririr nasim. I nimogim gasa yisipkis re Polimna

tilenggyam b'irmeka gatab e. Ninda b'anyginena ouyaena rigap Polind negir yit ke yomneno da Pol re yipa b'anyginena itmikitijog riga e. Si Pol tilenggyam b'irmekonj onggityam towaina b'anyginena yit gatab.

Simesime Yitkak

¹ Simesime! Kon Pol ten. I God naska nata kea singi yoramitonj kor pilwa Keriso Yesumna itmikitijog riga awowim. Si yu kon ita onggityam itmikitijog riga wiko omnika yiyenyin wanim. A si kon dide gar ke utkunda yinggan Timote, sin itemb peba irikaya ra Godimna sosim pilwa e rinte re yibim Korinto taunind, i dide komkesa yina riga wa pilwa e yepim re wekeny Akaya eriya nata.

² Si wurar dide ngimbla win kima mera B'u Godim pilke dide Yonggyam Yesu Kerisom pilke.

Polimna Siteket Yitkak Godim pilwa

³ Komkesa esourena Godim pilwa. Ton re mera Yonggyam Yesu Kerisom B'u e, i komkesa kearim God e, i dide Ton re komkesa b'ogilim b'ugowa God e.

⁴ Si re sin komkesa b'idgotnena akatenentondam, God kea sin b'obogil ugowa niyeneninonj. Nokim da idenat onggityam b'ogil ugowa mile ke sidaka kwa danda okatenyu riga b'obogil ugowam yepim re komkesa b'engabenga b'idgotnenand wekeny. Si sin ririr im riga b'obogil ugowam onggityam yipaina b'ogil ugowa mile ke rina re sin akatenentondam Godim pilke.

⁵ Mop nokip re sin Kerisond yimta undoka yiyenonda, sin ma sobijog na odede wip b'idgotnena akatenentondam rija na re Keriso

b'idgotnena akateninonj. Si ingkenaemb ji sin odede ukoi jog Godimna b'ogil ugowa mile daka yokatenenonda.

⁶ Si rada sin b'idgotnena okatenyu, ingkaemb widaka b'ogil ugowa mile dide yirkokar okatam mile takatenindam. I rada sin b'ogil ugowa mile okatenyu, si ingkaemb ket widaka b'ogil ugowa mile okatenya. Si onggityam sowaina okateni mile ke widaka Godim pilke danda okatenya mimkam ke wimenam odede wip waina b'idgotnena wingirind rija na re sin b'idgotnena yokatenonda Kerisond yimta undokand.

⁷ Si sin wa gatab warim b'ogil isma yir yungau re imninena kesa e. Nokip sin wumir im da widaka onggityam Kerisomna b'idgotnena yingg ita yokatenya sin kima yipand, si win ita b'ogil ugowa mile yingg daka yokatenya rija e re sin yokatenyu.

⁸ Gar ke utkunda nany dide yingganwar! Sin ma singi im da win wumir kesa tekenyit sowaina b'idgotnena gatab rina re aukenento Asiya eriya wingirind. Si sin ma sobijog na bebig yokatenonda. I sin ma ririr na aukenentondam sowaina danda ke onggityam sowa pilind auki b'idgotnena wip owarkitam. Aji ma odede nena na, aji daka sin makwa ngai ririr na odede nony menamena omniam da sin opima yilo tekenyin.

⁹ Si onggit penaemb sin kea sowaina garind iminjogim yommenenonda da sowaina uj re momtakip e auka ik. Aji nangga pena onggityam mile aukonj re nok mana da idenat sin maka sowalenggyam nony b'itijaindam, aji Godim pilwa nena yama re danda yibnau uj riga utnikam.

¹⁰ I God kea onggit ujimna ukoi jog moga kima b'idgotnenam pilke sin nitringasinonj, i kwa itrangka nitiyeniny. I kwa sin iminjog God nena e nony yijau da Tonte sin itrangka nitiyeneniny. Si iminjog e Ton opima sin itrangka nitiyeneniny.

¹¹ I widaka b'ogla sin kima yipand gilgil wiko tamnikindam sowa gatab yir opmita ke. Nokim da idenat God sowa b'ogil mira notgoniny waina jog jog yir opmita kima, i ingkaimemb jog jog rigap Godind siteket yit omnenyi onggityam sowa pilind auki b'ogil mile map.

Pol Tina Isamki Menon Yengendonj

¹² I sin yidir yit utkundenonda da wa wingirind ninda rigap sin isadrena im niyenanj da, "Ton re b'anyginena riga im." Aji itemb ji sowaina b'asourena. Si sin sowaina kukip ke nonykok kaim iminjog imjati yit pitapita omnenyu da ra sin nanggamog mile omnika teyenindam onggit gowukoyind, sin opima sowalenggyam iminjog b'agoka wuwenyın Godimna yina mile ke dide kilkesa dimdimjog mile ke. Aji wa pilwa re iminjog ukoi nony kima im odede mile omnika eyenindam. Si sin odede mile omnika eyenindam re ma rigaina gim ke multekip kaim aji Godimna wurar kaim.

¹³ Mop nokip sin wanım insimemb ji irika eyenindam nanggamog im re win ririr im ogenkam dide wumir okatam. Aji kon gar ke singi en da win onggit sowaina mile gatab kupkakupka wumir okasya dem.

¹⁴ Win sowaina mile gatab sobijog nena im wumir aenindam, aji win kea odede wumir

yokasya da sin ra wanım esourena rıga im taukindam dem, i odede yıpa wıp nya ke wıdaka ra sowanım b'asourena rıga im taukindam dem Godım wıpınd ra mera Yonggyam Yesumna itenda bibir ik dem.

¹⁵ Si kon opima onggıtyam yıt imınjog ke amneninyın. Si onggıt penaemb kon tırır yomnond naska wa pılwa menonım, nokim da idenat kon b'usaya nımogım wen tadarinyın dem wen sam okawam. I ingkaemb wın nımogpyam wurar okasya dem Godım pılke.

¹⁶ Si kon ija naemb ji yısamkond da kon netken dem Makedoniya wa i nyatnyata im wen tadarinyın dem, i kwa kon b'usaya wa pılwa netken dem Makedoniya ke. I dıde ra wın yım notkaenya dem nyawınd ingaena gasa ke, si kon ket neken dem Yuda eriya wa.

¹⁷ Si nında rıgap onggıtyam koina ısamki gatab endenanj da itemb re ısanikesa e, dıde ma imınjog nony kıma e. Si rıngma, re kon onggıt menon gatab yısamkond, rıka kon ısanikesa na yomnikond? I rıka kon gım ke gowukoi rıgaina mıle rırır nat ısamka yıyenond, nokim da idenat kon imjatenyın gım nena ke da “Owi, owi,” dıde kwa daka imınjog gar ke imjatenyın ra “Nayi, nayi”?

¹⁸ Aji God re imınjog nony ijai God e, si rına re sin wa usekautondam re ma odede b'anygınena mıle e da gım nena ke “owi”, dıde kwa daka gar ke da “nayi”.

¹⁹ Si kon i Sila i dıde Timote, sin kea Godımna B'ıga Yesu Kerisond pıtapıta yomnenonda wa wingırınd. Si itemb Keriso re ma odede b'anygınena mıle rıga na ite re da gım nena ke

imjas da “owi”, dide kwa daka gar ke da “nayi”. Aji Ti pilind mile re “owi” nena e.

²⁰ Mop nokip komkesa Godimna tirir omni yit re Kerisom pilnat ririrkip aukito, si Tina tirir omni yit re “owi” nena im. Si onggit mop paemb ra men Godind b'ogil inyomarena kima esourenyu, si men Godim pilwa nindenendandam re Kerisomna nyi kima im da “Iminjog”.

²¹ I itemb re Godte yete re sin danda kima owinka niyeniny yipand win kima Kerisomna wiko rigam. Si kwa onggit Godit men nobagikinonj Tina wiko omnika mana.

²² I ket Ton kwa mera pilind mal youtintonj re Tina riga mana, dide Ton kwa ket meraina garind Yinayina Wingawinga nokainonj, nokim da idenat Tina tirir omni yit ririrkip taukanj mera pilind.

²³ I kon Godind nyi yogenaen kornim yir ungata rigam, nokip Ton re wumirjog e yibim koina gar. Si kon maka netkond wa pilwa de Korinto taun wa, nokip kon ma singi na wen mong tedngainyin gar bebig omniam, aji nok mana da kon wa gangga takainyin walenggyam b'angapam.

²⁴ Si sin ma singi im wa yonggyam taindam waina gar ke utkunda ke mile omniam. Aji sin re win kima yipand wikomad im aindam wanim sam okatam. Mop nokip win kea danda kima im owinkindam gar ke utkunda milend.

2

¹ I kwa mop nokip kon kor nony mana danda kima odede tirir yomnond da ra kon yimta ke netken dem wa pilwa, makwa b'usaya gar bebig kima e dem.

² Mop nokip rako kon netkond wa pilwa dide ket wen gar bebigim amninond, si win re keakoa gar bebig nat wekenot. Si yet rako ket ken samim nomnonj?

³ Si nok penaemb ji kon yipa peba yirikond wa pilwa, nokim da ra kon netken wa pilwa, idenat kon maka gar bebig okatenyın towa pilke yepim ra ken b'ogla samim notinenyi. I kon iminjog ke yokatenond da ra kon sam taen, si ingkaimemb widaka kwa sam okatenya.

⁴ I re kon itemb peba yirikond, kon re ma sobijog b'idgotnena kima na dide gar kopa kima na nibnond. Si kon ma sobijog yirekip kima na wa peba erikawond. Aji kon wa erikawond re ma nok mana da win gar bebig okasya, aji nok mana da win wumir okasya koina singi b'iyena mile rija im kon ukoi jog wen singi eyenyin.

Negir Mile Rigaina Negir Awir Omnam B'ingawa Yit

⁵ Si yet re wa wingirind riga gar bebigim amninonj, ton ma kena gar bebigim nomnonj, aji wa wingirind ninda riga na gar bebigim amninonj. Si kon ra iminjog jog e nitinjin da ton re wena komkesa gar bebigim amninonj.

⁶ I rina re wa wingirind jog jog rigap yipand onggit rigand bebigind oramitena yiyenonda, si itemb re kea tinim ririrkip jog e. Si win omanda ket seg taindam.

⁷ Aji yu win b'ogla tina negir mile awir omnaindam dide ket b'obogil ugoya. Nokim da idenat ton maka pinjog onggit gar kopand ibneneny dide idenat onggit gar kopat maka tin kupkakupka negir ominy.

⁸ Si onggit paemb kon wen tugoinyin da win sosi rigap b'ogla imjasya b'ogil nya ke ti pilind singi b'iyena mile omniam.

⁹ Si nok paemb ji kon odede yiriken da idenat kon iminjog wumir taen wa gatab da rika win opima komkesa koina b'ingawa yitkak yimta undoka eyenindam.

¹⁰ Si ra win tina negir mile awir tamnindam, kodaka kwa opima tina negir mile awir tamninyin. I ra kon nanggamog negir mile awir tamnikinyin, si kon negir mile awir amnikinyin re komkesa wanim b'ogil onyita ma Kerisom wipind.

¹¹ Nokim da idenat men maka Satanam gangga okau men negir nya wa wip omnenam. Mop nokip men wumirjog im wekenyin tina komkesa b'anyginena nya ringkaim re ton men samka niyeneniny negir omniam.

Keriso re Yirkokar Okawam Ngirangngirang Gasae

¹² Si kon opendond Trowa taun wa re Kerisomna b'ogil yirkokar bage yit pitapita omnena mana. I ademb de Yonggyam kea mora nipangendawonj kornim onggityam wiko omniam.

¹³ Aji kon maike de koina gar ke utkunda yinggan Titond yodarond, si odedep kon maike gar ngimbla awond. Aji ademb de ket Trowa taunind kon sosi riga widaemb yit nena na amniond dide ket nekond Makedoniya eriya wa.

¹⁴ Si men mera Godind siteket yit yamnu. Mop nokip Tonit mera Kerisond yitmikitonj komkesa geja riga gou wa omnenam, i Tonte men wip omnena niyeneniny onggityam Kerisomna geja riga

gou wa omni mile wa. I dide Ton kwa men nitmikeneniny komkesa gatab wa Tina b'ogil yirkokar bage yit warabag omnikam, i komkesa rigap onggityam yit utkundena wuweny re odede im ringmim re rigap b'ogil ngirangngirang gasa utkundenenanj.

¹⁵ Mop nokip men re kea Godim pilwa oramiti riga im dide men re Kerisomna ngirangngirang gasa im wekenyın yirkokar okati riga wa wingirind dide b'edamkuri riga wa wingirind.

¹⁶ Si men b'edamkuri riga wa pilwa uj ma ngirang im aindam rinte ra ten ujim tamniny. Aji daka men yirkokar okati riga wa pilwa yirkokarim ngirang im aindam rinte ra ten dadal ngirpu kesa yirkokarim tamniny. Si yete ririrkipjog riga onggityam wiko omnikam?

¹⁷ Si sinsim onggityam iminjog Kerisomna wiko riga. Mop nokip sin ma odede jogjog riga pila im yepim re wulkip oraka singind God ma yitkak wiko yiyenyi, aji sin iminjog gar kae onggityam wiko omnika yiyenyu. I kwa sin God ma yitkak pitapita amnenenindam re Ti pilke okati yitkak ririr nasim i Ti wipjog nasim i dide Kerisomna danda kima im.

3

Godimna Sisil Outinti Tirir Omnijog Yitkakimna Wiko Riga Pol

¹ Si ninda rigap sowanim negir yit apurenenanj da sin ninda sosi wa wuwenyın re sowanim ong-wata peba kesa im. Si ringma, ma sin b'usaya sowalenggyam sowaina danda im pitapita tamnenenindam sin ongwatam? Si ringma, rika sin singi

aindam re ninda riga pila im yepim re towanim ongwata peba eyenanj wa pilwa o wa pilke em-danj towaina danda pitapita omnenam?

² Si win walenggyam re sowanim ongwata peba im, dide itemb ongwata peba iriki yibim re sowaina gar nate. Si komkesa sosi riga re wumir im dide ita ogenka yiyenyi.

³ I sin wa wingirind yotomonda Yesum gatab b'ogil yirkokar bage yit pitapita omnenam, i idenatemb ket Yesu waina garind peba erikinonj ngirpu komkesa sosip kea pitakipind wumir auka wuweny wa gatab. I win re ma pen ke iriki peba im, aji yilo wimena Godimna Wingawinga ke iriki peba im. I kwa win re ma gimopagpagind iriki peba im odede ringma na re God gog yit erikinonj gimopagpagind Mosem okawam. Aji win re gar kuwarind iriki peba im.

⁴ Si sin Kerisom pilkaim onggityam yitkak kupkakupka iminjog wumir akatenindam Godim wipind.

⁵ I kon ma nok ma nindenyin da sin sowalenggyam ririrkipjog riga mim b'agenaindam sowaina danda ke onggityam wiko omniam. Aji sin danda yokatenyu onggityam wiko ririrkipjog omniam re Godim pilkae.

⁶ I Godit sin ririrkipjog riga nomninonj sisil outinti tirir omnijog yitkakimna wiko rigam. I itemb yitkak re ma iriki gog yit kae, aji Yinayina Wingawingamna e. Mop nokip iriki gog yitit riga im uj andrikiny, aji daka Yinayina Wingawingat riga wa yirkokar im agoniny.

⁷ I gog yit re gimopagpag nat iriki wekenonj dide gog yitimna wiko re riga ujim oramita

ma. Aji onggityam gog yitim tida kea b'ogil inyomarena yibnawonj. Si Mosemna wipkak re onggit b'ogil inyomarena kima na yibnonj rinte ra b'eteomnenny. Si onggit penaemb Israel rigap makwa ririr na dimdim tina wipkak yirik unjomkenam.

⁸ Si ringma, ma Yinayina Wingawingam wiko re ukoi jog b'ogil inyomarena kima e?

⁹ Si rada gog yitimna riga negir ma b'isagika wiko re b'ogil inyomarena kima na yibnonj, si b'ogla negir kesa dimdimjog milemna wiko ra ukoi jog b'ogil inyomarena kima e ibim.

¹⁰ Mop nokip gog yit re b'ogil inyomarena kima na yibnenonj, aji re onggit sisil outinti tirir omnijog yitkakimna ukoi jog b'ogil inyomarena pita awonj, si idenatemb onggityam gog yitimna b'ogil inyomarena re kea b'eomnenonj.

¹¹ Mop nokip onggityam b'eomnenam gog yit ikonj re b'ogil inyomarena kima na, aji tidaka onggityam ngirpu kesa wimenam yitkakim re ukoi jog e b'ogil inyomarena yibnau.

¹² Si onggit paemb sin onggit sisil tirir omnijog yitkakim pilke warim b'ogil isma yokatenyu, i ket sin moga kesa onggityam gatab pitapita amnenindam.

¹³ I sin ma odede im it re Mose re dide. Si Mose tina wipkakind utwangkapu kobirgim yoramitonj re, nok mana da idenat Israel rigap maka dimdim yirik unjomkenyi onggityam tina engdeni wipkak rinte ra b'eteomnenny yipa winind.

¹⁴ Aji Israel rigaina gar re rogilkak im wekeny ngirpu yu odede it re utwangkapu kobirgim oramiti re dide. Si rada ton ogenka teyananj

kesam outinti tirir omnijog yitkak, ton ma opima nony taukenenanj. Nokip towaina utwangkapu kobirgim re indaima towa pilind otogiki kesa wekeny. Si onggityam utwangkapu kobirgim idenata totokenj, ra rigap Kerisond gar ke utkunda ke okasi.

¹⁵ Si ngirpu yu ridenat ra rigap Mosemna gog yit tagenkanj, towaina gar re utwangkapu kobirgim ke ikangindi im wekeny. Si onggit paemb ton ma opima onggit gog yit gatab nony aukenenanj.

¹⁶ Aji ridenat ra ton tengenj Yonggyamim pilwa, onggityam utwangkapu kobirgim ita totokenj. Si indamaemb ket nony auka ikeny.

¹⁷ I daka Yonggyam re Wingawinga e yibim, si rokate ra onggityam Yonggyamimna Wingawinga ibim, toda ita dikind b'itrari mile.

¹⁸ Si men komkesa re onggityam wipkak utwangkapu kobirgim otogiki im wekenyin. Si men Yonggyamimna b'ogil inyomarena pita wa yomnenyu dide ket Tonsim men netingkiny Tina wipkak pila. Si Yonggyamimna Wingawingat ita ket mera pilind onggityam Kerisomna b'ogil inyomarena oikindena iyeney.

4

B'ogiljog Gasa Pam ke Omniki Disikakind

¹ I God kea sin kear nomninonj, si ingkaimemb sin onggityam Kerisomna wiko omnika eyenin-dam. Si onggit paemb sin ma opima danda kesa ainindam onggit wiko omnika wingirind.

² Aji sin erarkitondam komkesa ingar kima wigawiga mile, i sin ma opima engaenenindam rabem b'amnena mile, i dide sin kwa ma opima

God ma yitkak askamkenenindam. Aji sin inta iminjog yitkak nena riga wa pilwa pitapita amnenenindam. Si komkesa riga wumir im onggityam sowaina mile gatab rinsim re sin dimdimjog amnikenenindam Godim wipind. I daka towaina kukip ke nonyokip kwa yipand gilgil emjatenanj onggityam sowa gatab.

³ I sin God ma b'ogil yirkokar bage yit e pitapita yomnenyu. Aji rada onggityam yit nony auki kesa utwangki e yibim, si itemb nony auki kesa utwangki mile re towanim nena ma yepiya ra negir okasi.

⁴ I onggit gowukoyimna god, Satanate gar ke utkunda kesa rigaina gar dumdom omnika eyeniny, nokim da idenat ton maka God ma b'ogil yirkokar bage yitimna ngaya yir ongong iyenyi. Si onggit b'ogil inyomarenamna b'ogil yirkokar bage yit re Kerisom pilkae yete re Godimna wipkak e yibim.

⁵ Mop nokip sin ma sowainajog gatab im pitapita amnenindam, aji sin pitapita yomnenyu da Yesu Keriso re Yonggyam e dide kwa da sin sowalenggyam re waina wiko riga pila im wanim bebig kima wiko omnika eyenindam Yesu map.

⁶ I God naska yindonj da, “Ngaya b'ogla b'anyoraten sibib bora ke!” Si onggit Godtemb meraina garind ngaya enyorka eyeniny wumir okatenam Tina b'ogil inyomarena gatab. I itemb ngaya re Yesu Kerisomna wipkak nate yibim.

⁷ Si sin kea onggityam b'ogiljog gasa yokatonda, aji sin itemb b'ogiljog gasa owama yiyenyu re pam ke omniki disikak pila isambika kima ji nate. Nokim da idenat sin ongwasu da itemb b'ogiljog

gasa owamam ukoi jog danda ikonj re Godim pilkena aji ma sowa pilkena.

⁸ Si sin komkesa gatab ke bebig kaim iwatinti wekenyın, aji maike kwa onggityam bebigip rırır na sin gou wa omnenam nomnento. I sin nonysipsip map makwa wumır na wekenond rija im mile omnika eyenindam, aji sin maike kwa danda kesa aukitondam.

⁹ I sin negir ma b'idgotnena yokatenenyu, aji God maike kwa nırareninonj. I rigap sin ipowa niyenenanj gou wa omnenam, aji sin maike kwa negir yokatonda.

¹⁰ Si ita winind sin ma sobijog im b'idgotnena akatenenindam sowaina jıwind, si odede nya kaemb sin Yesumna uj yingg yokatenenyu. Nokim da idenat Godimna dandat Yesumna yilo yırkokar daka kwa pıta omnena iyeny sowaina jıwind.

¹¹ I sin re yilo im wımena wuwenyın, aji ita winind sin uj okatenam bebig im wıp awarke-nenindam Yesu map. Nokim da idenat Godimna dandat Yesumna yilo yırkokar daka kwa pıta omnena iyeny sowaina jıwind rınsim ra uj taukanj.

¹² I sin wanim yırkokar yıtkek pıtapıta yomnenenyu re odede bebig kima im. Si onggıt paemb ujit wıko omnika yiyeny sowa pılind, aji onggityam sowaina uj isma kaemb yilo yırkokarıt wıko omnika yiyeny wa pılind.

¹³ I yına peband ija emb ji iriki yıbım da, “Kon Godınd gar ke utkunda ke yokatond, si onggıt penaemb kon yıtnono aenond.” I sıda odede yıpa wıp gar ke utkunda kima im wekenyın. Si sin Godınd gar ke utkunda ke yokasu, si onggıt paemb sin yıtnono aenindam.

¹⁴ I men wumir im da God yet re Yonggyam Kerisond yutnyitonj, Ton ita kwa men nutnikiny dem Yesu kima yipand awowim, dide kwa sin win kima yipand Ti wipind notowinkiny dem yipand sam okatenam.

¹⁵ Mop nokip sin wanim b'ogil mim onggityam komkesa b'idgotnena akatenenindam, nokim da idenat Godimna wurar ukoi kana b'usmurena ikeny jogjog riga wa pilwa, i ingkaimemb b'ogil inyomarena kima siteket yit ukoi kana b'usmurena tuweny Godim pilwa.

¹⁶ Si onggit paemb sin ma opima danda kesa aukenenindam. Aji nangga ma ji rada sowaina gim ke ji re pil im itringka wuweny b'idgotnena map, aji sowaina kukipip re sisil danda im okatena eyenenanj bibir weanjweanj.

¹⁷ Mop nokip onggityam sowaina b'idgotnena re yiyoyoi im dide sobijog im, aji sin onggityam b'idgotnena ke ngirpu kesa b'ogil inyomarena e okasu dem. Si onggityam b'idgotnena re yiyoyoi e dide sobijog e, aji onggityam b'ogil inyomarena re ngirpu kesa e dide ukoi jog e dem.

¹⁸ Si sin ma opima kinyir ainindam onggityam gasam rinsim re yir ongong eyenindam, aji onggit gasa mim rinsim re maka yir ongong eyenindam. Mop nokip opimemb yir ongong gasa re yiyoyoi im aji onggityam yir ongong kesa gasa re ngirpu kesa im.

5

Sisil Ji Pumb Tunggind

¹ Mop nokip men wumir im da meraina gowukoi ji re plaimet pila im, si ra onggityam meraina

gowukoi ji uj taukanj odede im ringma ra plaimet tosmulis, si men Godim pilke sisil ji im takasindam dadal ngirpu kesa wimenam pumb tunggind. I opimemb sisil ji ra ma rigaina yim ke orang met pila im dem.

² Si men onggit gowukoi ji ke wimena wingirind ma sobijog nony pumbpumb im wekenyın, si sin ukoi singi im ainindam da sin wanakana im pumb tunggind sisil ji taukindam kobirgim b'ikoka re dide.

³ Si men odede sisil ji im b'itkokindam dem, i idenatemb meraini wingawinga ji kima taukanj dem pumb tunggind wimenam.

⁴ I men onggit gowukoi ji ke bebig kima wimena wingirind ma sobijog gar kopa kima im wekenyın. Si onggit paemb men singi ainindam re ma onggit gowukoi ji otogika mim aji sisil ji b'ikoka mim. Nokim da idenat onggityam ujimna ji tengendanj sisil ji wa ngirpu kesa yirkokar wimenam.

⁵ Si God kea onggityam sisil ji awowim nya yongjenonj meranim dadal ngirpu kesa yirkokar wimenam de pumb tungg wa, i Ton ket mera Yinayina Wingawinga nokainonj, nokim da idenat onggityam Tina ongonjeni mile ririrkip tainy mera pilind.

⁶ Si onggit paemb men iminjog nony ijawa kima gar sam aukenenindam. Aji men wumir im wekenyın da opi re men onggit gowukoi ji kima wimena wuwenyın, men ma opima Yonggyam kima wipwip aena wuwenyın onggit ji ke.

⁷ Si men wimena wuwenyın re gar ke utkunda kaim, aji ma ingkaim nangga im re men yir ongong eyenindam.

⁸ I men iminjog nony ijawa kima im wekenyin, aji daka men nony menamena amnikenenindam da itemb re b'ogiljog e meranim onggityam gowukoi iraram dide ket wimenam Yonggyam kima de pumb tunggind.

⁹ Si onggit paemb men gar singi kima nony nisonggaeneniny Yonggyamim sam okaena riga awowim, nangga ma ji rada men onggit gowukoyind tekenyin o rada demb de tekenyin pumb tungg wa.

¹⁰ Mop nokip men komkesa opima towinkindam dem Kerisomna b'isagikapu pipmet wipind. Nokim da idenat men yipayipa rigap mira imda teyenindam dem meraina ji ke wiko omnika ririrind b'ogil mira o minda negir mira.

Rigariga Omnenam Wiko Riga

¹¹ Si onggit paemb sin onggityam Kerisomna b'isagika gatab ukoiijog moga yuwadenenyu dide riga danda kima il onga eyenindam Kerisond moga uwadam. Si God opima pitakipind sin yir nongeneniny rija im re sin iminjog dimdim wiko omnika yiyenyu. Aji daka kon kwa gar ke singi aenyin da win b'ogla pitakipind wumir okasya onggityam kor gatab waina kukipind nonykok ke imjatena kima.

¹² Si ma nok mim wa erikaindam da win sin b'usaya notingwasindam, aji nok ma da sin wa b'ogil gangga takau onggityam sowaina wiko gatab b'obogil wumir okatenam. I ingkaimemb win ket b'asourena tuwenyit sowa gatab da sin iminjog dimdim im gar ke wiko omnika eyenindam. Nokim da idenat win ten b'obogil mira tam-

nenindam yepim re b'asourena wuweny gim ke gasa nenam, aji ma gar ke gasa mim.

¹³ Si onggit gim gasam b'asourena rigap sowa gatab endenanj da sin re korirkorir riga im. Si b'ogla, rada ton sin nogenairanj korirkorir riga mim, si itemb re Godim b'ogil inyomarena okawam e. I rada kwa ton sin nogenairanj b'ogil nony menamena riga mim, si itemb re wanim b'ogilim e.

¹⁴ Mop nokip Kerisomna singi b'iyena milete sin danda kima ningaeneniny iminjog dimdim mile omnikam. Nokip sin wumir im onggit gatab it re da yipaina riga Yesu Keriso re kea uj awonj komkesa riga map, si sin iminjog ke yokatenyu da sowaina komkesa gim ke gowukoi riga re kea uj aukito Tina uj kima yipand.

¹⁵ I Keriso kea komkesa riga map uj awonj, nokim da idenat Ti pilke yirkokar okati riga maka ket wimena tuweny towaina singind, aji Tinim nenam yet re towanim map uj awonj dide utnyitonj uj ke.

¹⁶ Si onggit paemb sin otade ke makwa ita yina riga yir iyenyu gim ke gowukoi rigaina nonyik b'amdena ke. Nangga ma ji rada sin naskand kea Kerisom gatab yir yiyenenonda gim ke gowukoi rigaina nonyik b'amdena ke, aji yu sin makwa opima ket odede ainindam.

¹⁷ Si onggit paemb yet ra Kerisond gar ke utkunda ke okas, ton re kea sisil otobarki riga e ainy. Si tina kesam gim ke gowukoi riga re kea b'eomnenny, dide ket sisil yirkokar kima riga e ainy.

¹⁸ I opimemb komkesa mile re Godim pilkaim. Si God kea Kerisond wul b'agbagind yoramitonj

i ingkenaemb ket Ton Tilenggyam rigariga awonj men kima, i daka ket mera wiko nokainonj it re da riga iyenam Ti pilwa Ton kima rigariga awowim.

¹⁹ I isipkita ija emb ji da God kea Kerisom pilind yibnonj, nokim da idenat Ton Tilenggyam gowukoi riga kima rigariga tainy. Si Ton maka rigaina negir mile agenkinonj mira omnem, aji eommenainonj Keriso map, i daka ket mera pilind onggityam rigariga omnena yitkak yoramitonj it re da riga iyenam Ti pilwa Ton kima rigariga awowim.

²⁰ Si onggit paemb sin re Godimna nyi kima opurena riga im Kerisond pitapita omnem. I Godte sin ningaeniny danda kima riga ugowam. Si odede nya kaemb sin wen tengaindam Kerisomna nyi kima da, “Win God kima rigariga aina!”

²¹ Si Keriso re negir mile kesa riga na yibnonj, aji God kea meraina negir mile Ti pilind aramisinonj, i ingkenaemb Keriso ket negir mile riga awonj ngirpu Ton ket onggityam meraina negir mile eommenam uj awonj. Nokim da ra men Kerisond gar ke utkunda ke okasu, si ingkaemb ket men Godimna negir kesa dindimjog riga nyi okasu.

6

¹ I sin re God kima yipand wikomad im, si onggit paemb sin wen tugoindam da, “Win goro onggityam Godimna wurar yitkak kip kesa gim ke okatena!”

² Mop nokip God yindeney yina peband da, “Kon utkundond moina yir opmita re iminjog win nat.

I Kon men yim mokawond re yirkokar okatam bibir nat.”

Si yir de, yu re iminjog onggityam win e ainy onggityam Godimna wurar yitkak okatam. I yir de, yu re kwa iminjog onggityam bibir e ainy yirkokar okatam.

Polimna Bebig Okateni gatab Yit

³ Si sin ma opima odede mile amnikenenindam rinsim ra yipa rigand negir wa ombombrenam omneny. Si nangga paim sin odede yir b'ipka wuwenyin re, nokim da idenat maka yipa rigat onggityam sowaina Godim pilwa riga iyena wiko b'injawam omneny.

⁴ I sin b'ingaenenindam sowaina komkesa milend sowalenggyam b'angwatam da sin re iminjog Godimna wiko riga im. Si sin insimemb ji b'engabenga wip bebig mimkam kima wip owarkena eyenindam, opi re ukoi b'idgotnena, i ukoi bebig kima negir mile, i dide gar bebig omnika mile.

⁵ I kwa sin odede mile na wip owarkena eyentondam sowalenggyam b'angwatam da sin re iminjog God ma wiko riga im. Si rigap koi kima nenegir kana ipowa niyento, i sibi bmetind oramka niyento, i dide riga bobop soro kima geja niyento. Aji sin God ma wiko omnikand wiram kesa b'asowa wuwenond, i yutunga kesa aukenentondam, i dide owoupand wekenenond.

⁶ I kwa sin odede mile im omnika eyenindam sowalenggyam b'angwatam da sin re iminjog God ma wiko riga im. Si sin kilkesa mile im omnika eyenindam, i God ma yit wumir okati kima im mile omnika eyenindam, i musik wimena mile

omnika eyenindam, i wurar mile im omnika eyenindam, i Yinayina Wingawingamna danda kaim mile omnika eyenindam, i dide iminjog singi b'iyena kima mile im omnika eyenindam.

⁷ I sin kwa iminjog God ma yitkak nena im pitapita omnena eyenindam, si Godimna dandate wiko omnika yiyeny sowa pilind. I sin negir kesa dimdimjog mile im omnika eyenindam. Si onggit miletomb sin b'irmekam nomneniny dide ten ejgatenam nomneniny yepim re sin b'engabenganya ke negir omnika niyenenanj.

⁸ I sowaina wiko wingirind, nindap sin esourena im niyenenanj, aji daka nindap re isnawa kesa ingar mim nomnikenenanj. I nindap re nenegir kana im sin nijongkenenanj, aji daka nindap re b'obogil kana im sin nusenenanj. I kwa ninda rigap sin usenena niyenenanj da sin re b'anyginena riga im, aji sin apurenindam re iminjog yitkak nena im.

⁹ I ninda rigap sin usenena niyenenanj da sin re ma ongwati riga im, aji sin re iminjog ongwati riga im. I rigap sin uj mim numunenenanj, aji yir de, sin re yilo im wimena wuwenyın. I rigap sin negir ma b'isagika wa oramitena niyenenanj, aji sin makaima uj aukindam.

¹⁰ I sin gar bebig kima im wimena wuwenyın, aji sin ita winind ukoi sam im aukenenindam Godim wipind. I sin gasa kesa riga pila im wimena wuwenyın, aji sin riga wingawinga ke jogjog gasa kima riga mim amnikenenindam. I kwa sin ma gasa tib kima im wimena wuwenyın, aji sin komkesa gasam awir im b'araka wuwenyın.

¹¹ Korinto riga! Sin kea pitakipind yit opurena

eyentondam wanim, aji maka nangga na yoimantonda. Dide sowaina gar re ingolendi im wekeny wanim.

¹² Si ma sinpiya waina gar idokam amnentondam, aji wada waina ipindenapiya waina gar idokam ammento.

¹³ Si kon wen yit tatainyin ra kor b'igawarjog pila im da win b'ogla sowanim waina gar engolenjinam.

Gar ke Utkunda kesa Riga kima B'inkindena gatab Nonony Yitkak

¹⁴ Si win goro gar ke utkunda kesa riga kima b'eteomkeninam gilgil wiko omnikam. Mop nokip negir kesa dindimjog riga ake negir mile riga ma ririr i kekeg taya, dide ngaya ake sibib ma ririr i yipand b'itinkindanya.

¹⁵ Si ridede i Keriso ake Beliyar, it re Satana, yipand nonykok taramisinya? I ridede e gar ke utkunda riga wikomad tainy gar ke utkunda kesa riga kima?

¹⁶ I Godinna yinamet re makwa ririr e b'anyginena god idol kima yipand tainy. Mop nokip men re yirkokar Godinna yinamet im, odede rija e re God yindeny yina peband da, “Kon ita nitibnyin ton kima, i ita kwa netkeny in towa wingirind.

Si Kon towanim ra God e taen, i dide ton ra Koina riga im taukanj.”

¹⁷ Si onggit paemb Yonggyam God yindeny da, “Win riga wa pilke ewaikisinam, i ket wenta bobo ainam yina mile omnikam.

I win goro tasopainam kil kima gasa, si ingkaimemb Kon wen takasinyin.”

18 I kwa Komkesa Dandam Rigib Riga Yonggyam God yindenya da,

“Si Kon wanım taen ra B'u e.

I dide win Kornım taindam ra leo b'iga im dide ngımngai b'iga im.”

7

1 Si onggıt paemb, kor rigawar yena re kon singi eyeninyın, men opima onggityam komkesa tirir omni yıt awamındam, si men b'ogla meralenggyam kilkesa raukinum komkesa kilkil mile ke gim ke dide wingawinga ke. I men kwa b'ogla Godınd moga yuwadenu, i ingkaimemb men kupkakupka yına taukindam.

Korinto Sosimna Engenda Mile dide Polimna Sam

2 Si win b'ogla waina gar engolenjinam sowanım. Nokip sin makwa ya pil mana negir kima kaokao mile amniktondam. I kwa sin makwa ya mana gar ke utkunda mile negir yomnikawonda. I dide kwa sin makwa yena b'anyınena nya ke il onγκα eyentondam sowanım b'ogil okatam.

3 I kon ma wen negir ma b'isagıka mim amninyın. Mop nokip kon naska nata nindenond da win b'ogla sowaina garınd tekenyıt, nokim da idenat men yıpand b'ınkena tuwenyın yilo wingirınd ngırpu uj.

4 I Kon wanım ukoi danda kima b'obogil yımjatenyın, i dide kon ma sobijog im wen asoureninyın. Si nangga ma ji rada sin jogjog b'engabenga wıp b'idgotnena im akatenındam, aji

kon b'ogil seo nate nibnenenyin, dide ukoi samte ken nigwandenj.

⁵ Mop nokip re sin Makedoniya wa tuwond, sowaina jiwip maka wiram yokateneno, aji sin komkesa gatab ke b'idgotnena na akatentondam. Si sin bau ke leny b'agawa na wuwenond ninda riga kima dide gar wa moga na aukenentondam.

⁶ Aji God re irinena riga wa b'ogil b'ugowa riga e. Si re Tito opendonj sowa pilwa, God kea sowa b'ogil b'ugowa nogoninonj tina openda ke.

⁷ Aji ma tina openda gatab nena kena b'ogil b'ugowa akatentondam, aji daka kwa kea onggit b'ogil b'ugowa yit ke rina re win ti yogontondam. Si Tito kea sowa b'agenayonj da win ma sobijog e ken singi niyanya yir ongongim, i win ma sobijog gar kopa kima e kear nomnanya waina omniki negir mile map, i dide kwa win ma sobijog im kor gatab irmekam singi ainindam. Si kon onggit tina yidir yit map ma sobijog e b'usaya gar sam aenyin.

⁸ I nangga ma ji rada ke koina letat wen nony bebigim amninonj, yu kon ma ita nony ke yirinenyinin onggityam koina leta gatab. Mop nokip nangga ma ji rada naskand kon yirinenond, kon kea wumir yokasin da onggit koina letat wen nony bebigim amninonj re sobijog gangga nena nat.

⁹ Si yu kon ukoi sam nate nibnyin. Aji ma onggit pae da win kea nony bebig yokatenonda koina leta ke, aji nok pae da win kea onggit nony bebig ke gar engkitondam waina negir mile ke de Godim pilwa. Mop nokip win nony bebig yokatenonda re Godimna singi nat, nokim da idenat win maka kip kesa b'idgotnena okasya sowa pilke.

¹⁰ Mop nokip Godimna oramiti nony bebigit

rigam pilind wiko omnik ra tina negir mile ke engenda ma Godim pilwa, i ket wip yii ra yirkokar okatam nya wa e. Si itemb re ma irinena kima e. Aji gowukoi rigaina oramiti nony bebigit rigam pilind wiko omnik ra uj okata ma.

¹¹ Si yir de, win kea onggityam nony bebig yokatenonda rina re God Tina singind yoramitonj. Si ridede na onggityam Godimna oramiti nony bebigit wiko omnika yiyenonj wa wingirind? Si opimemb ji isma: si win ita ita winind ken nony kikib nomnikenya, i kwa win waina mile pitakipind isipkena niyenaindam irmekam, i kwa win walenggyam ma sobijog gar soro kima im yir ongong eyenindam waina omniki negir mile gatab, i kwa win ma sobijog e Godind moga yuwadenenya koina wip iyena danda gou wa omnena map, i kwa win ma sobijog im singi aenindam kon kima b'inkindenam, i kwa win ma sobijog gar ke singi im aenindam kor gatab irmekam, i dide kwa win ma sobijog danda kima b'isagika e omnika yiyenya negir mile gatab. Si win walenggyam pita wa aukindam onggityam komkesa mile wingirind da win re kilkesa im mile annikenindam.

¹² Si nangga ma ji rada konit naskand wa leta erikawond, aji kon ma onggit riga mop penaemb leta yirikond yet re onggityam negir kima kaokao mile yomnikonj, o minda onggit riga mop penaemb yet re onggityam negir kima kaokao mile ke negir yokatonj. Aji kon onggit mop penaemb leta yirikond da idenat waina nony kikib omnika mile pita wa tainy Godim wipind rina re win omnika yiyenonda sowa gatab.

¹³ Si onggit mop paimemb sin b'ogil b'ugowa yokatenyu.

I ma sin onggityam b'ogil b'ugowa nena e yokatenyu, aji Titote b'usaya kwa ukoi jog gar sam nomnikeneniny tina sam ke. Mop nokip ton komkesa wa pilkena gar sam kima nony b'ogil yokatenenonj, re ton wimena yikenonj wa wingirind.

¹⁴ Si kon kea wen asoureninond Titom pilwa, si onggityam koina b'asourena wanim re maka ingarim awonj, nokip win kea onggityam koina b'asourena yit ririrind mile amniktondam. I sin wanim yit apurentondam re komkesa iminjog yitkak na. Si kwa daka yipa wip nya kena onggityam b'asourena re kea iminjogim awonj rina re sin Titom pilind asourentondam.

¹⁵ I Titomna kukip ke singi b'iyena wanim re kea b'usmurena e yik. Nokip ton ita nonyik eyeneniny ridede na re win komkesa tin moga kima dide kaktiti kima simesime omn timer yisnaenonda, dide kwa win komkesa tinim b'akaenentondam.

¹⁶ Si kon ma sobijog nony sam e aenyin, nokip kon ita kupkakupka nony b'ijawa yoramisin wa pilind.

8

Gar ke Utkunda Rigaina Wurar Mile gatab Yit

¹ Sowa gar ke utkunda nany dide yingganwar! Sin wen insim wumir tamnenindam rija na re God wurar mile omn timer wurar agoninonj sosi nata Makedoniya eriya wingirind.

² Si nangga ma ji rada b'engabenga wip b'idgotnenap kea ten otonkena eyento, ton

ukoi jog sam na aukenento Keriso map. Si onggit paemb nangga ma ji rada ton gasa kesajog na wekenonj, towaina ukoi jog wurar mile kea ukoi kana b'usmurena yikenenonj.

³ Mop nokip kon yir ungata yit nitinjin da ton kea towaina danda ririrind wurar wulkip aramkenento, i ma ina nena na, aji ton kea kwa towaina danda yigwandeneno b'usaya wurar wulkip tumind oramkam. Si ton odede aramkenento re towainajog singi ririr nat.

⁴ Si ton jogjogpyam sin il ongka niyemento odede b'arkena kima da, "Sin singi im onggityam wurar mile omniam wurar okasu dide yina riga wa yim okawam wulkip tasaindam yepim re Yuda eriyand wekeny."

⁵ Si ton ma ija na yomniko rija na re sin singi yoramitonda towanim omniam. Aji ton Godimna singi ririrind naska towalenggyam kupkakupka b'akauto Yonggyamim pilwa i dide ket sowa pilwa.

⁶ Si onggit penaemb sin Titond yugowonda, nokim da idenat ton onggityam wurar mile undwas rina re ton naskand yotomonj wa wingirind.

⁷ Si win ukoi jog danda kima im onggityam komkesa mile omnika eyenindam, opi re gar ke utkunda mile, i yitkak opurena mile, i wumir okata mile, i kupkakupka yim b'akawa singi mile, i dide singi b'iyena mile rina re win yokatonda sowa pilke. Si win b'ogla kwa onggityam wurar mile daka odede yipa wip ke ukoi jog danda kima omnika iyena.

⁸ Si kon ma b'ingawa yit im amninyin onggit wurar mile omniam. Aji kon Makedoniya rigaina gar ke singi kima wurar mile omnika gatab e

nindenyan, i ingkaimemb kon wen atonkisinyin imjatam da rika waina singi biyena mile re iminjog e towaina mile re dide.

⁹ Mop nokip win wumir im mera Yonggyam Yesu Kerisomna wurar. Si Ton re jogjog gasa kima riga na yibnonj de pumb tunggind, aji Ton wa map gasa kesa riga awonj onggit gowukoyind. Nokim da idenat Ton Godimna jogjog gasa wa tagoniny jogjog gasa kima riga omnika, i ingkaemb widaka wurar mile omnika iyenya gasa kesa riga wa pilwa.

¹⁰ Si yito kemagind winpiya naska yotomonda onggityam wurar mile omnika, i ma ina nena na, aji win kea kwa singi daka aukitondam onggit mile omnika. Si onggit paimemb kon wen ugoinyin onggit mile undwatam nokip itemb re wanim b'ogiljog e.

¹¹ I yu win yundwata onggityam wurar mile odede ringma na re win otomapu ke ukoi singi yoramitonda omnika. Si win b'ogla onggityam wurar mile undwasya onggit ririrind rinsim re gasa wa pilind wekeny.

¹² Mop nokip ra win gar ke singi oramisyawurur mile omnika, win wurar mile tamnikindam onggit gasa kaim nangga im re wa pilind wekeny. Si God opima b'obogil temjasiny onggityam waina wurar mile, aji Ton ma onggit gasa kaim temjasiny rinsim re maka wa pilind wekeny.

¹³ I kon ma nok ma nindenyan da idenat win b'idgotnena okasya ukoi jog wurar mile omnika map dide onggityam waina wurar milet ninda rigaina bebig awir tamnauranj. Aji kon nok ma nindenyan da idenat win dide ton komkesa yipa

riririkip wimena okatenya.

¹⁴ Si yu winind, waina jogjog gasapim ten yim akauranj nanggamog ingaena gasa mim ton b'arakanj. Nokim da ra widaka nanggamog ingaena gasam b'atrakindam, idenat ton towaina jogjog gasa ke wen yim takauranj. Si odede walenggyam yim b'akaena kaim win dide ton yipa riririkip wimena okatenya.

¹⁵ Si ija emb ji yina peband daka iriki yibim mana owou gatab da, "Jogjog owou buruburu omniki rigat, ton onggit bibir ririrind tawiny, aji ma opima umam tangapiny. I sobijog owou buruburu omniki rigat, todaka onggit bibir ririrind tawiny, aji ma ita b'atrak."

Tito dide Ti Yim Okawa Riga

¹⁶ I kon Godind siteket yomnennyin yet re Titond wanim onggityam nony isonggaya mile yokawonj rinte re kon yowamen.

¹⁷ Si Tito re ma sowaina b'ugowa yit nena na yimjasim wen b'usaya odaram, aji daka ton tilenggyam ti nony kena ukoijog gar ke singi yoramisim wa pilwa menonim.

¹⁸ I sin kwa yipa ongwati gar ke utkunda riga ita ton kima itmikisu. Si itemb re riga God ma b'ogil yirkokar bage yit b'obogil pitapita omnena riga e, si onggit mop paemb komkesa sosip tin esourena yiyenyi.

¹⁹ Aji ma ina nena na aji daka sosip kea tin yobagendo sin kima menonim de Yuda eriya wa onggityam towanim wurar wulkip iyenam. Si men odede nya ke itemb wiko omnika yiyenyu re, nok ma da idenat Yonggyam b'ogil inyomarena

okateny dide kwa idenatemb meraina gar ke singi b'obogil pita wa tainy.

²⁰ I sin odede nya ke yirgong auka wuwenyın re, nok mim da idenat maka yet sin nitinjainy odede da sin negir nya kae onggityam ukoi jog wurar wulkip yiyenyu.

²¹ Mop nokip sin kea naska nata yir yiyenonda b'ogil nya odaram onggit wurar wulkip b'obogil iyenam. Si sin ma Yonggyamim wip nena nat dimdim nya yorakonda, aji kwa daka riga wa wip nat.

²² I sin kwa yipa gar ke utkunda riga ita ton kima itmikisu. Si sin kea tin otonkena yiyenonda jogjog b'engabenga nya ke, nokim da idenat sin imjasu tina iminjog gar ke singi wanım yım okawam. I otade ton ita ukoi jog gar ke singi ainy wen yım okawam, nokip ton b'usaya kupkakupka nony b'ijawa yoramiteny wa pilnate.

²³ I kon Titom gatab nitindenyın. Si ton re kornım yım okawa riga e, dide ton re kor wikomad e wanım. I kwa kon nitindenyın osiemb sowa gar ke utkunda riga nimog gatab yena ra sin tetmikisu wa pilwa. Si sosipiya ten abagendo itmikitam Yuda eriya wa onggityam wurar wulkip iyenam, dide ton re Kerisond b'obogil esourena riga i.

²⁴ Si onggit paemb win b'ogla ten tauyaindam waina b'ogil singi b'iyena mile. I dide win kwa tauyaindam towanım imjatam da sowaina b'asourena wa gatab re iminjog e. Si ingkaemb komkesa sosip daka waina iminjog gar ke wurar mile gatab pitakipind wumir okatenyi dem.

B'ogil Ongonjeni Wurar Mile gatab Yit

¹ I win wumir im wekenyit onggityam yina riga yim okawam wurar mile gatab yepim re wekeny Yuda eriyand. Si kon ma nangga ma b'usaya kwa onggit gatab wanim iriken.

² Mop nokip kon wumir en waina gar ke singi ten yim okawam. Si kon ke Makedoniya riga wa pilwa onggityam waina gar ke singi gatab b'asourenond da win Akaya eriya riga re yito kemag kena b'angonjena tuyimit onggit wurar mile omnikam. Si re ton nutkundero waina ukoi gar ke singi gatab, ma yipa kima rigapiya gar pumbpumb aento onggityam wurar mile omnikam.

³ Aji kon opima onggityam gar ke utkunda riga tetmikisinyin wa pilwa. Nokim da idenat sowaina b'asourena maka kip kesa tainy waina b'angonjena gatab, aji idenatemb win b'angonjeni tekenyit wurar wulkip itmikitam Yuda eriya wa odede ringma na re kon wen asoureninond towa pilwa.

⁴ Si win maka ra odede omnikya, i daka ra ninda Makedoniya riga kon kima tui wa pilwa dide wen tadaranj b'angonjeni kesa, si ma win nenapim ingar taukindam aji sida kwa opima, nokip sin kea wa gatab imjatani yit kima b'asourentondam.

⁵ Si onggit penaemb kon nony menamena yomnikond da kon b'ogla tugoinyinin opimemb gar ke utkunda riga, nokim da idenat ton wen naska tadaranj dide wen naska naska b'angonjenam tamnanj waina tirir omni wurar mile omnikam. Si win ija na b'angonjeni tekenyit, ngirpu ra sin topenjindam wa pilwa. Si odede b'angonjeni

wurar mile re iminjog gar ke singi kaim, aji ma nony bond kaim.

Wurar Milem pilke B'ogil Isma

⁶ I win b'ogla onggityam yitkak b'obogil nonyind tawamindam da ra tuny itot rigat sobijog kana itot teyeniny, ton kwa odede sobijog kana e erngoka ikeny. I ra tuny itot rigat jogjog kana itot teyeniny, ton kwa odede jogjog kana e erngoka ikeny.

⁷ Si win yipayipa riga b'ogla naska tirir omnya waina garind da kon leamog im wurarim wulkip taramkinyin. I onggit tirir omni ririrind oramka teyenindam, aji goro nony bond ke o il onga ke. Mop nokip God intemb riga singi yiyeny yete re nony sam kima wurar mile omnika yiyeny.

⁸ Si God ririr e komkesa wurar ukoi kana tasmureniny wanim. Nokim da idenat win ita winind komkesa gatab ke komkesa gasam b'araka kesa tekenyit, i ingkaimemb win ukoi kana yim b'utasmurenindam komkesa b'ogil wiko omniam.

⁹ I yina peband daka ija emb ji iriki yibim da,
 “Ton singi ririrind wurar gasa jabajaba egmarki-
 nonj re gasa kesa riga wa pilwa na.

Si Tina negir kesa dimdimjog mile yibim re
 dadal ngirpu kesa e.”

¹⁰ I God tuny ogona eyeniny tuny itot riga wa, dide kwa owou ogona eyeniny owowim. I daka Tonte kwa wa tuny ogona eyeniny dide kwa nangg awinkenainy jogjog kip erngokam. Si ra win odede wurar mile tamnikenenindam tuny itot re dide, si God opima wa jogjog negir kesa dimdimjog mile warabag tamnikaeniny.

11 Si waina komkesa gasa re Godim pilke okati im, i win onggit gasa kaim ukoi kana jabajaba wurar mile omnika eyenindam ita winind. I ra win wurar wulkip sowa yimind taramisindam, i dide ra sin Yuda eriya riga wa tagonindam, ton opima onggityam waina wurar mile ke ukoi kana Godind siteket yit omnena iyenyi dem.

12 Si itemb waina wurar omnika wiko re ma ina nena e it re yina riga waina gim ke ingaena gasa ririrkip omnika mile e towaina b'araka wingirind. Aji daka kwa onggit wiko ke Godind siteket omnena mile e ukoi kana b'aikindena yikeny towa wingirind.

13 Si rigap opima onggit waina wurar mile ke wen temjatenanj dem da win Kerisomna b'ogil yirkokar bage yit iminjog gar ke utkunda ke yokatonda dide yimta yundokenenya, si ingkaimemb win odede jabajaba wurar wuwenyit towa pilwa dide komkesa riga wa pilwa. I ingkaimemb ket ton Godind b'ogil inyomarena okaena iyenyi dem.

14 Si ton opima wa gatab yir opmitena tuweny dem iminjog gar singi kima. Mop nokip God kea wa ukoi jog wurar agoninonj.

15 I Godimna yiyag wurar re ma isipkita pila e, si onggit paemb men Godind siteket yit yamnenu.

10

Polimna B'irmeka Yit Tina Danda gatab

1 Si ninda rigap odede negir yit kima im kor gatab endenanj da re kon win kima nibnond, kon moga map goujog riga pila na wimena nekenond, i dide it re yu kon wa pilke ewaikiti nibnyin, kon moga kesa im yit omnena eyeninyin. Aji kon Pol,

konjog wen tugoinyın ra b'ogil yit kaim rija na re Keriso nony kima musik wimena mile ke dide musik isnawa nony kima mile ke riga yit amneninonj.

² I ton nony auka wuweny da sin wimena wuwenyın re gim ke gowukoi rigaina nya nasim. Si kon yısamken da ra kon netken wa pilwa, kon opima ten moga kesa danda kima yit tamneninyın. Aji kon wen tarkisinyın da win walenggyam opimemb riga b'obogil yit tamnenindam, nokim da ra kon netken wa pilwa, idenatemb kon maka ten bebigind oramitam danda kima yit tamneninyın wa wipind.

³ I sidaka re gim ke gowukoyınd wimena riga im, aji sin ma opima geja amnikenindam gim ke gowukoi rigaina mile ririrind.

⁴ Mop nokip sowaina geja gasa re ma ija im opi re gowukoi rigaina geja gasa re dide, aji sowaina geja gasa re Godimna danda kima im. Si opimemb sowaina geja gasap b'ogla geja rigaina danda kara iyenyi i tungg negir tamnikanj. Si sin b'ogla rigaina negir b'ugaga yit awir tamnikindam rinsim re geja riga Satanam pilke wuweny.

⁵ I sin kwa onggit danda ke b'ogla awir tamnikindam komkesa b'asourena mile rinsim re Godimna iminjog wumir yitkakim pilind gejam owinkanj. I kwa sin b'ogla komkesa b'engabenga ouyaena gou wa tamnindam riga wa pilke dide ten tauyaenindam Kerisond yimta undokam.

⁶ I win b'ogla naska onggityam b'anyginena ouyaena riga tauyaenindam i idenat ket kupkakupka sosit Kerisond yimta undok. I yepiya ra maka Kerisond yimta undoki, sin

opima b'angonjeni wekenyın opimemb komkesa utkunda kesa riga bebigınd oramitam.

⁷ Si win riga ikalnena eyenindam re gim ke yir ongong kaim, aji ma wingawinga nya kaim. I ninda b'anyginena ouyaena rigap b'asourena kima b'agenaya wuweny da, “Sin re Kerisomna wiko riga im.” Si win odede riga angwatenindam re odede towaina b'agenaya kaim. I sin re iminjog Kerisomna obagendi wiko riga im. Si onggıt rigap b'ogla b'usaya sida kwa yipa wip ke nangwasine da sida re Kerisomna wiko riga im odede ringmim re ton towalenggyam b'asourena kima b'agenairanj da, “Sin re Kerisomna wiko riga im.”

⁸ Mop nokip nangga ma ji rada kon odede ukoi-jog b'asourena nekenyın sowaina danda gatab rina re Yonggyam nokainonj, kon ma ita ingar taen. I Yonggyam nok mana onggıtyam danda nokainonj da idenat sin wen yim okawa teyenindam b'obogil danda kima onyitam gar ke utkundand, aji ma sin wen negir im omnika teyenindam.

⁹ I kon ma singi en win odede nony menamena ke notingwasya da kon jabakip nasim koina leta ke wen mogam amneninyın aji mop nasim.

¹⁰ Mop nokip ninda b'anyginena ouyaena rigap kor gatab endenanj da, “Tina leta re ukoi jog yitkak im dide danda kima im. Aji ra ton sowa wipınd ibim, ton re danda kesa e. I dide tina opurena re ma b'ogiljog im, irinena kima im.”

¹¹ I odede opurena rigap b'ogla b'obogil sin nangwasine. Si yu sin re wa pilke ewaikiti im wekenyın, si sin leta kaim wen yit amnenindam. Aji ra sin tuyın dem wa pilwa, sin opima odede leta

yitkak ririrind wikond b'itngaenindam dem.

¹² I ninda b'anyginena ouyaena rigap towalenggyam b'agenairanj da, "Sin re ukoi jog riga im." Aji sin moga im aindam odede riga pila sowalenggyam sowainajog tondon ke b'akalnenam dide yir b'iyenam. Aji ton towalenggyam towainajog tondon kaim b'akatenanj dide towalenggyam towainajog nony menamena kaim yir b'iyenenanj. Si ton re korirkorir im.

¹³ Aji sin ma opima b'asourena wuwenyın onggıt wiko gatab rina re God maka wulpok nomninonj sowanım omnıkam. Aji sin ina nena wiko ngirpu nasim b'asourena wuwenyın rina re God wulpok nomninonj sowanım omnıkam. Si sin onggityam Godımna wulpok omni ririr nat wuwenond Tina b'ogil yirkokar bage yit pitapita omnenam ngirpu kwa daka de wa pilwa.

¹⁴ Si rako sin maka wa pilwa wuwenond, si sin sowalenggyam ma rako ukoi kana na b'asourena wuwenyın. Aji sin ririr im wa gatab b'asourenam, nokip sinpiya naskajog Kerisomna b'ogil yirkokar bage yit kima wuwenond, ngirpu dea ta wa pilwa.

¹⁵ I sin ma opima b'asourena wuwenyın b'enga rigaina omniki wiko gatab rina re God maka wulpok nomninonj sowanım omnıkam. Aji sin warım b'ogil isma inte yir yungau da waina gar ke utkunda inika yik dide kwa sin onggityam sowaina wiko ukoi jog warabag omnika iyenyu wa wingirind rina re God wulpok nomninonj sowanım omnıkam.

¹⁶ I sin kwa singi im da sin wa kak ke ninda b'enga eriya nata tuwenyın God ma b'ogil yirkokar

bage yit pitapita omnenam rikind re maka yipa rigat onggityam God ma bage yit yiyonj. Nokip sin ma singi im menamenam onggit eriya nata rina re God wulpok amninonj b'enga riga wa omnikam, dide sin kwa ma ririr im towaina b'asowa ke omniki wiko gatab b'atisourenindam.

¹⁷ I yina pebat daka ija emb ji yindenya da, “Yet ra b'asourenam singi tainy, ton b'ogla ina nenam b'asouren nangga na re Yonggyam amnikinonj.”

¹⁸ Mop nokip yet ra tilenggyam b'atgenai ukoi rigam, ton re ma iminjog ukoi rigam ongwati riga e Godim wipind. Aji inte iminjog ukoi riga yena ra Yonggyam imjas ukoi rigam.

11

Pol dide B'anyginena Itmikitijog Riga

¹ I win gangga nokawa. I be kon korirkorir riga pila sobijog yitnono raenin. Si win muske utkundena kor gatab yit.

² Si kon ukoi kana wen gar ke singi eyeninyin re onggit garjog singi kae rinte re Godim pilke ik. Mop nokip kon kea tirir yomnond da kon wen tamninyin ra pil esopai kesa kilkesa ngimngai mim, nokim da idenat win tonyisindam dem yipaina leo Kerisom wipind molkongga omnam.

³ Aji kon moga e aenyin da ke win yirara waina iminjog dide kilkip kesa Kerisond yimta undoka mile dide kwa ke Satanat waina nony menamena negir nya wa wip ramnin odede it re ringma na re giremit tina b'anyginena multekip ke Ibind rabem womnonj.

⁴ Mop nokip win b'obogil im b'anyginena ouyaena riga enjikenindam waina sosi wa

opi re ton wuweny wa pilwa b'enga Yesund pitapita omnenam yena re sin maka pitapita yommenonda wanim. I kwa win ita towa pilke b'obogil yokatenya b'enga wingawinga yena re win maka yokatonda sowa pilke. I dide kwa win ita towa pilke b'obogil yokatenya b'enga b'ogil yirkokar bage yit rina re win maka yokatonda sowa pilke.

⁵ I onggit b'anyginena ouyaena rigap towaleng-gyam b'agenairanj da, “Sin re ukoi jog itmikitijog riga im.” Aji kon ma ija e nonyik b'amdenyin da kon re goujog riga en towa pilke.

⁶ I nangga ma ji rada ninda b'anyginena itmikitijog rigap endenanj da koina opurena re ma b'obogil b'auyaeni kima im. Aji kon ukoi jog wumir en God ma yitkak dide mile gatab. Si sin sowaina komkesa ouyaena kena dide mile kena onggit gatab pitapita omnena eyentondam wa pilwa.

⁷ I kwa re kon God ma b'ogil yirkokar bage yit pitapita yommenond wa pilwa, kon maike mira wulkip akateneninond wa pilke. Aji kon koleng-gyam gou wa aenenond, nokim da idenat wen nyi pumb wa turowasinyin. Si ringma, rika onggityam koina mile re negir mile na?

⁸ I onggit winind re kon wa wingirind wiko omnika yiyenond, kon ninda sosi wa pilkena mira wulkip akateneninond. I onggit wulkip ke kon ririr na awond wanim wiko omnikam. Aji onggit winind kon maka towanim wiko amnikainond, si kon onggityam wulkip akateneninond re yurowam wip nya kena.

⁹ I re kon naskand win kima nibnenenond,

nangga ma ji rada kon wulkip b'araka nat nibnenond, kon maike wen ejeneninond. Mop nokip yepiya re gar ke utkunda nany dide yingganwar tuwonj Makedoniya eriya ke, tonpiya wulkip ke ririrkip nomnikeneno wulkip b'arakand. Si kon kea kolenggyam ita winind ingaena gasa ke b'uwogenenond wen maka gar bebigim omnenam. I kon kwa ita ita winind kolenggyam ingaena gasa ke b'utuwogenenyin, nokim da ke kon wen bebigind raramiteninin.

¹⁰ I Kerisomna iminjog yitkak re ita kor pilind yibim. I kon iminjog nitinjin da kon ma ita ket mira wulkip takasinyin wa pilke. Si makwa yipa rigat ita ken nitiswang onggitam koina b'asourena gatab Akaya eriya wingirind.

¹¹ Si nangga pae kon odede nindenyin? Minda rika nok pae kon nindenyin kor awir e singi b'iyena wanim? Nayi, God wumir e koina singi b'iyena mile wanim.

¹² Aji b'anyginena itmikitijog rigap b'asourenam mop im oraka eyenanj da ton wiko omnika eyenanj re odede sin kima yipa ririr im, nokim da idenat ton mira wulkip takatenanj wa pilke. Si onggit paemb kon mira wulkip kesa wiko omnika iyeneyin dem wa wingirind rija na re kon naskand wiko omnika yiyenond. Nokim da idenat kon towaina onggitam b'asourenam mop oraka nya kupkakupka tepenjinyin.

¹³ Mop nokip opimemb riga re b'anyginena itmikitijog riga im, i ton re b'anyginena God ma wiko riga im. I dide ton re Kerisomna itmikitijog riga pila im wip aukenenanj.

¹⁴ Si goro kid kesa taininam! Mop nokip Satana

toda ita tilenggyam wip aukeneny da ngayamna aneru e.

¹⁵ Si onggit paemb itemb re ma b'enga e, ra onggit Satanamna wiko rigap odede wip taukenenanj da ton re negir kesa dimdimjog wiko riga im. Si ra kikitum b'isagika win ik dem, ton opima negir ma b'isagika takatenanj dem towaina komkesa omniki wiko ririrind.

Polimna B'idgotnena gatab Yit

¹⁶ I kon b'usaya kwa nitinjin. Si goro win ken notgenaya korirkorir riga ke. I rada win ken notgenaya korirkorir riga ke, win b'ogla ken nutkunda odede ringmim re win korirkorir riga yit utkundenindam. Si kodaka b'ogla sobijog kana ngai b'asourenin.

¹⁷ Si ra kon tapureninyin, kon ma Yonggyamimna singi nate tapureninyin. Aji kon korirkorir riga pila e tapureninyin, nokip kon nony ke yimjasin da itemb re b'ogiljog e wanim kor gatab b'asourena yit opurenam.

¹⁸ Si jogjog b'anyginena itmikitijog riga b'asourena wuweny re gim ke gowukoi rigainanya ririr nasim. Si koda kwa ita odede nya ke b'asourena netkenyin.

¹⁹ Mop nokip win b'agenaindam da sin re b'ogil multekip kima riga im, aji win nony sam kima im opimemb korirkorir riga iminjog ke utkundenindam. Aji win ma opima iminjog ke ken nutkudunya.

²⁰ Si nangga ma ji rada ton wen towaina wiko riga mim amnenanj, i kwa nangga ma ji rada ton waina komkesa gasa emdenenanj, i kwa nangga ma ji rada ton dis im uwoka eyenanj wen bebig wa

oramitam, i kwa nangga ma ji rada ton towaleng-gyam pumb wa b'urowatenenanj wen gou wa omnenam, i dide kwa nangga ma ji rada wen ana epokenenanj wen ingarim, aji win opima ten iminjog ke utkundenenindam.

²¹ I sin re ma danda im odede b'asourena yit opurenam, aji kon isanikesa e yitnono tainyin. Nokip onggit rigap moga kesa im b'asourena wuweny onggityam ninda gasa gatab. Si kon ton pila e korirkorir b'asourena yit tapureninyin. I koda kwa ita moga kesa tainyin.

²² Si ton b'asourena wuweny da, "Sin re Ibru riga im," si koda re yipa Ibru riga en. I kwa ton da, "Sin re Israel riga im," si koda re yipa Israel riga en. I dide kwa ton da, "Sin re Abraamimna kus ke b'iga im," si koda re kwa yipa Abraamimna kus ke b'iga en.

²³ I ton kwa b'asourena wuweny da, "Sin re Kerisomna wiko riga im," si onggityam yit kornim opurenam awik re ngong kima e. Aji kon re iminjog Tina wiko riga en. Mop nokip konsim mogjog Tina wiko urowateninyin, i kwa konte mogjog sibibmet wa nekenenyin Tina wiko map, i kwa konit-a mogjog ipowa yokatenenond Tina wiko map, i kwa rigap jogjogpyam uj ondrkam nomneneno Tina wiko map.

²⁴ I kwa kon paibpyam (5) Ju riga wa pilke iraska win akateninond towaina iraska mile ke rinsim re ton negirjog riga teti nainpyam (39) iraska eyenenanj.*

* **11:24:** Gog yitit yindenya da iraskam ngirpu re potipyam (40) e, aji Ju rigap teti nainpyam (39) nena na yomnikeneno. I jogjog riga kea uj aukenento onggit iraska wingirind.

²⁵ I kwa kon re nowapyam na kibam ke ipowa win akasinond, i kwa rigap yipapyam gimmo ke nidriko uj ondrikam. I kwa re kon giga nya menon yokatenenond Tina yitkak pitapita omnenam, nowapyam giga kea negir aukenento. Si kon bebig kima gil ipkenenond. I onggit nowa win wingirind yipa winind kon siwiny dide bibir omanda sipa inyinyind bebig kima nibnond.

²⁶ I kwa re kon jogjogpyam menon yokatenond Tina yitkak pitapita omnenam, kon b'engabenga wip moga kima mile na wip owarkena eyeninond, opi re kilim ijendenam moga kima mile, i raskol riga wa pilke moga kima mile, i Ju riga wa pilke moga kima mile, i God ma obagiki kesa riga wa pilke moga kima mile, i ninda taun nata negir riga bobo wa pilke moga kima mile, i wul kesa tungg nata menonim moga kima mile, i sipa ijendenam moga kima mile, i dide b'anyginena gar ke utkunda riga wa pilke moga kima mile.

²⁷ I kon kwa wiko amnikeneninond re ukoi b'asowa kima na dide gim yarim kima na. I kwa kon jogjogpyam yitut na nekenenond. I dide kon kwa owoupa na nekenenond. I kwa nyipa na nekenenond. I kwa jogjogpyam owi kesa na nibnenenond. I dide kwa kon ukoi gibil na nibnenenond, aji ma b'ogil pemb owamam kobirgim kima na.

²⁸ Si onggityam komkesa bebig re ma ukoi mile im, aji kon bibir weanjweanj koina garind ukoi jog nony bebig aenyin re komkesa sosi b'obogil yir ipka mim.

²⁹ I ra kon yipa rigand yir ongen gar ke utkunda danda kesa wimenand, si koda ita ita winind nony

bebīg aukenenyin. I kwa ra kon yīpa rigand yir ongen yīpa rigand negir mile wa wip omnenand, si kodaka ita soro kima gar pembpemb aukenenyin towa pīlwa.

³⁰ I rada kon rīrīr e b'atisourenyīn, kon b'ogla ina nena rasoureninīn koina danda kesa mile nena.

³¹ Si Yonggyam Yesum B'u, God yete re dadal ngirpu kesa esourena yokateneny, Ton wumir e kor gatab da kor ma ita b'anyginena. Si win ken nutkunda!

³² I naskand re kon Damasko taun wa nibnond, king Aretamna yīpa mopyam wiko riga kea komkesa Damasko taun mora nata yir ipka riga etmikeninonj ken yimind okatam.

³³ I ninda gar ke utkunda rigap ken niyo yīpa met wa rina re onggit taun dir papkak kumbind yibnonj. I ket ton ga bora wa ken nigaro, ngirpu ket inka niyo onggit met rib mora ke de taun bau wa. I odede nya kena kon itringendond onggit kingimna mopyam wiko rigam pīlke.

12

Polimna Liyalliyal Yir Ongong dide Kagar kima Nim gatab Yit

¹ I ninda b'anyginena itmikitijog riga b'asourena wuweny towaina liyalliyal yir ongong gatab. I awir e kwa yīpa nya wanim wumir onnam kor gatab. Si nangga ma jī rada koina b'asourenam pīlind makwa ita nangga b'ogil e yibim, aji kon b'ogla b'asourenin. Si kon insima tapureninyin rina re Yonggyam liyalliyal gasa dide yitkak nouyaukinonj.

² Si kon wumir en yipa Kerisond gar ke utkunda riga yena re God yokatonj dide yiyonj nowam wub kumb wa. I onggityam mile aukonj re yu ke potinim (14) kemag nat. I kon ma wumir en rika ton ji kima na yikonj, o minda wingawinga nena kena yikonj. Aji Godta wumir.

³ Si kon onggit rigam wumir en. I kon ma wumir en rika ton ji kima na yikonj, o minda wingawinga nena kena yikonj. Aji Godta wumir.

⁴ I God tin yokatonj dide ket yiyonj de otomanti samsam tungg wa. Si ton ket isipmarena kesa b'enga wipjog yitkak utkundenonj. I itemb yit ma ririr e yipa rigat ingaeny opurenam.

⁵ Si kon ita b'atisourenyin onggit rigam gatab. Aji itemb ji riga re konten. Si kon ma ita kolenggyam kor gatab b'atisourenyin, aji inta koina danda kesa mile nena.

⁶ I nangga ma ji rada kon singi taen b'asourenam kor gatabim, aji kon taen ra ma korirkorir riga ma. Mop nokip kon b'asourena yit tapureninyin ra iminjog yitkak nena im. Aji kon ma ita onggityam b'asourena yit tapureninyin. Nokip kon ma singi en da rigap ukoi jog nyi rigam notgenai, aji kon singi en da ija na ken nagenaye rija e re ton ken yir nongenenyi dide nutkundenenyi.

⁷ I kon etama kima ukoi jog liyalliyal mile yir on-gong eyeninond. Aji God ma singi na da kon kolenggyam pumb wa b'uturowatenyin onggit gatab ke. Si Ton ket Satanand yingawonj yipa negir nim oramitam koina jiwind. Si Satana ket tina bageyam yitmikitonj koina ji ipopim kopam.

⁸ Si kon onggit gatab nowapyam Yonggyamind

yerkenond da, “Man kor pilke onggityam nim yewaikite!”

⁹ Aji Yonggyam daka mira nomnenonj da, “Koina wurar re ita yindangir e yibim mor pilind. Mop nokip koina dandat ita men kupkakupka mitkanginj ra man danda kesa wingirind mitibnyit.” Si onggit paemb kon ita isanikesa ukoi nony sam kima tasoureninyin koina danda kesa mile gatab. Nokim da idenat Kerisomna danda kor pilind wimena ikeny.

¹⁰ Si onggit mop paemb kon sam aukenenyin Keriso map, ite re kon danda kesa wingirind nibnenenyin, i ite re rigap ken ingar kima yit ke nirinenyi, i ite re kon riga wa pilke negir omnika milemna bebig akatenenyin, i ite re kon negir kima b'idgotnena wip awarkenenyin, i dide ite re kon riga wa pilke soro kima milemna bebig akatenenyin. Mop nokip ra kon danda kesa taen odede bebig map, si kon indamaemb ket iminjog danda yokateny in Kerisom pilke.

Pol Nonykubir Awonj Korinto Sosi gatab

¹¹ I kon b'asoureny in re korirkorir riga pila na, aji winpiya ken il ongka niyenonda odede yit op-urenam. Mop nokip win ita pop ken b'obogil nongwatanya, aji win b'anyginena ouyaena riga nena im b'obogil angwatanindam. Si nangga ma ji rada kon goujog riga en, kon re ma goujog riga en towa pilke yepim re b'agenairanj da, “Sin re ukoi jog itmikitijog riga im.”

¹² Si re kon wa wingirind nibnond, kon kea odede iminjog itmikitijog riga ongwatam mal wiko amnikinond ukoi mimkam wimena wingirind, opi

re kid kesa kima danda wiko, i moga kima danda wiko, i dide kwa ninda danda kima wiko.

¹³ I kon komkesa sosi nata yipa ririrkip wiko na omnika eyeninond. Si kon makwa nangga mile na iyanga wen eyeninond. Aji ina yipaina mile nena kon wa wingirind maka yomnikond it re da kon maike kwa wa pilke mira wulkip akateninond. I rada win opima nony negir aukenenindam onggit gatab, si toko ngai win kear nomna!

¹⁴ Si yir de, kon b'angonjeni e nibnyin nowam menonim wa pilwa. I ra kon wa wingirind nitibnyin dem, kon makwa opima nangga gasa mim wen tejeneninyin dem. Mop nokip kon oraka eyeninyin re ma waina gasa im, aji wena arakinyin b'ogil gar ke utkunda riga omnikam. Mop nokip ma b'iga wa ma ji wiko it re b'u ake mog yir ipkam gasa ongapam, aji b'u ake mog towa ma emb ji wiko towa b'igawar wa yir ipkam gasa ongapam. Si b'u ake mog b'asowa wuweny re towa b'igawar b'ogil omnika mim.

¹⁵ I kon re wa b'u en wingawinga ke. Si kon opima waina wingawinga map ukoi sam kima komkesa koina gasa esomnena teyeninyin, i dide kwa kon ita kolenggyam b'atkaenenyin yirkokar isingkandena kima. Si ringma, rada kon odede ukoi kana im wen singi eyeninyin, rika win sobijog kana e singi nitiyena?

¹⁶ Aji ninda b'anyginena ouyaena rigap endenanj da kon Pol iminjog maike wa pilke mira wulkip akateneninond. Aji kon rabem nya kena wen engaeninond wurar wulkip bobo omnikam, nokim da idenat kon kornim terginasinyin onggityam ukoi wulkip.

17 Si kon kea naskand ninda wiko riga etnikisinond wa pilwa. Si ringma, ke towa wingirind yet wen rabem nya ke il onγκα eyeninonj kornim wulkip oramitam?

18 I kon kea Titond yugowond yipa gar ke utkunda riga kima menonim wa pilwa. Si ringma, ke Tito rabem nya ke waina wulkip akasinonj? I kwa ringma, ma ma sin yipaina nonykok kena wiko omnika yiyenonda? I ma ma sin yipaina Yesumna lomena na yimta yundokonda?

19 Yama win opima nony ainindam da sin pinjog im wa pilind sowalenggyam b'irmeka wuwenyin. Ma ija e, aji sin Kerisomna nyi kima yitnono aenindam re Godim wip nasim. Sowa rigawar yena re sin singi eyenindam! Si komkesa onggityam sowaina yitkak re waina gar ke utkunda danda okawa mim.

20 I kon ita wa pilwa netken. Aji rada win makaima wa wingirind negir mile ke b'angapindam rinsim re kon wen omnena eyeninyin irarkam, kon ma sobijog gar bebig e okasin dem. I dide kon opima onggityam negir mile riga ding kima b'isagikam tamneninyin dem. Si ingkaemb widaka kwa ukoi jog gar bebig okatenya dem. Nokip win singi ainindam da kon netken wa pilwa ra ngimbla kima e. Si kon moga e aenyin da ke kon odede milend wen radarinin, opi re leny b'agawa milend, i nonyik b'iponena milend, i komliu kima gar soro milend, i ninda riga gou wa omnenam b'urowatena milend, i negir yit opurena milend, i b'ugaga milend, i b'asourena milend, i dide nenegir nya ke isanikesa b'ingaena milend.

21 Si kon ita yimta ke wen tadarinyin dem, aji kon kwa moga e aenyin da God ke ken ingar kima gou wa namin dem. I kwa naskand kea wa wingirind jogjog rigap odede negir mile omnika eyento, opi re kilkil b'iyena mile, i negir b'iyena mile, i dide isanikesa b'isingkandena b'iyena mile. Aji rada win makaima koina itmikitijog riga nyi kima b'ingaena yit ririrind b'atngapindam onggit riga wa gatab, dide rada ton ma engendi im tekeny onggityam towaina omniki negir mile ke de Godim pilwa, kon ma sobijog e gar kopa kima yii b'itrenenyin dem. Si onggit paemb kon kwa moga e aenyin odedend wen odaram.

13

Polimna Kikitum Nonony Yitkak

1 Si kon ita nowam menon okasin wa pilwa. I kon opima isagika teyeninyin dem onggit yina peba yit ririrind da, "B'isagika rigat b'ogla ina komkesa b'isagika yit remjatenin rina ra nimog o nowa yir ungata rigap yipa ririrkipind yit imjatenyi."

2 I re kon naskand nimogim netkond wa pilwa dide win kima wimena nekenond, kon kea onggityam kesam negir mile omnika riga dide komkesa riga naskanaska nonony amneninond. I yu re kon wa pilke ewaikiti e nibnyin, aji kon b'usaya ija im wen nonony tamneninyin rija na re wen nonony amneninond re kon nimogim wen adarinond. Si ra kon b'usaya netken wa pilwa, kon ma ita yena kear tamninyin b'isagikam.

3 I win amaya insim singi ainindam odede imjati yitkak utkundam da Kerisot iminjog onggit danda

kima yit apureninonj kor pilind dide ingkaemb kon opurena eyeninyin wa pilwa. Si itemb ji koina imjati yit da Keriso re ma danda kesa e wa wingirind, aji Ton re danda kima im wiko omnika eyeniny wa wingirind komkesa negir mile ongapam.

⁴ Mop nokip Keriso ikonj onggit gowukoi wa re danda kesa ji kima

na, si rigap Tin wul b'agbagind yidriko, aji Ton yilo yokatonj Godimna danda kena. Si sida kwa Tina itmikitijog riga re danda kesa im wekenyin Ton re dide. Aji daka sin kwa Ton kima yipand Godimna danda yokatonda ringkaim ra sin yilo okasu. Si sin onggit danda kaim negir mile tangapindam wa wingirind. I ingkaimemb win notingwasindam da sin iminjog Kerisom pilke imjati yitkak im apurenindam.

⁵ I win walenggyam b'obogil yir b'iyeninam rika win gar ke utkunda mile nasim wekenyit o awir im. I ingkaimemb ket win walenggyam b'itimjasindam. Aji ra win walenggyam maka b'atingwasindam da Yesu Keriso ita yibim wa wingirind, si win ra wingawinga ke b'edamkuri riga im taukindam.

⁶ Aji kon singi en da win wumir okasya sowa gatab. Si sin re kea sowa wingirind sowalenggyam b'obogil yir b'iyentondam odedemb da rika sin iminjog itmikitijog riga im. Si sin ririrkipjog na b'angwatentondam.

⁷ I sin Godim pilwa yir opmita amnikenenindam da win makwa opima nanggamog negirjog mile tamnikindam. Si sin odede yir opmita amnikenindam re ma nok mim da sin pitapita

taindam da sin re riririkipjog itmikitijog riga im, aji nok mim da win b'ogil mile tamnikindam Godim wipind, nangga ma ji rada sin sowalenggyam pitapita tainindam odede wip ke da sin re ma riririkipjog itmikitijog riga im.

⁸ Mop nokip sin ma ririr im onggityam wiko omniam nanggata ra iminjog yitkak gou wa omneny, aji nanggata ra iminjog yitkak pumb wa urowateny.

⁹ I ra win danda kima towinkindam walenggyam negir mile ongapam, sin ukoi sam im taukindam ra sin sowaina negir mile b'isagikam danda gou wa omnyu. Si sin odede im wa gatab yir opmita amnikenindam da win gar ke utkunda ke rigajog taukindam walenggyam owinkam.

¹⁰ Si onggit mop paemb kon naskanaska itemb leta yiriken wa pilwa, nokim da idenat win walenggyam negir mile tangapindam onggit leta yitkak ririrind. Si onggit kak ke ra kon netken wa pilwa, idenat kon maka ding kima b'isagikam tamneninyin dem koina itmikitijog riga danda ririrind. Nokip kor Yonggyam itemb danda noka-wonj re nok mana da idenat kon wen yim okawa teyeninyin b'obogil danda kima onyitam gar ke utkunda milend, aji ma nok mana da kon wen negir omnika teyeninyin.

Undwatapu Yitkak

¹¹ Gar ke utkunda nany dide yingganwar! Kon kikitum nitinjin. Win ngolengole aininam! I win bea dimdimjog mile wa itekinam! I win walenggyam b'ugowa tuwenyit koina yit ririrind! I yipaina nonykok kima tekenyit! I dide win

ngimbland tekenyit! Singi b'iyena dide ngimbla
God win kima!

¹² I win walenggyam simesime aininam yina
b'amongnena kima. Si komkesa yina rigap wen
widaemb yit amnanj.

¹³⁻¹⁴ Si Yonggyam Yesu Kerisomna wurar dide
Godimna singi b'iyena mile i dide Yinayina
Wingawingamna b'inkindena mile komkesa win
kima!

Wipi Yit God ma Yina Sisil Yina Peba
The New Testament in the Wipi Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Wipi long Niugini

Copyright © 2001 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Wipi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-10-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

a5a5213a-fb12-52b5-9c99-efb8044c6646